

**ПРОТИДІЯ ГЕНДЕРНОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ,
ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

(Михайленко Н. В., асистент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти)
БДПУ, м. Бердянськ, Україна

У Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст.3) [2]. Невід'ємною складовою таких прав є забезпечення рівних можливостей для громадян в усіх сферах суспільного життя, заборона будь-яких форм дискримінації, насильства та жорстокого поводження, в тому числі такого, що вчиняється за ознакою статі – гендерного насильства.

Гендерне насильство виникає як наслідок нерівних, владних відносин між чоловіками та жінками та призводить до обмежень людини як у громадському, так і приватному житті, зокрема в сфері сімейних відносин (домашнє насильство). Постраждалими від гендерного насильства є переважно жінки.

Політико-правовим аналізом гендерного питання займалися такі вчені, як В.Брижик, І.Дроздова, Д.Заброда, П.Кропоткін. Проблема гендерного насильства в контексті сімейних відносин розглядали Т.Говорун, Н.Лавриненко, А.Пашкова, І.Сорокіна.

Розуміючи, що подолання гендерного насильства виступає передумовою стабільного розвитку українського суспільства на засадах демократії та поваги до прав людини, а також виконуючи взяті на себе міжнародні зобов'язання, Україна вживає законодавчих, адміністративних, інформаційних та інших заходів, спрямованих на протидію такому виду насильства. Проте, незважаючи на це, відсотковий показник даного явища в нашій країні є достатньо високим. Згідно дослідження, проведеного ОБСЄ на території України у 2018 р., 75 % жінок віком від 18 до 74 років зазнавали насильства будь-якої форми з того часу як їм виповнилося 15 років, та 34 % – протягом останніх 12 місяців, що передували дослідженню [1].

За даними Міністерства соціальної політики України протягом 2019 р. зафіксовано понад 130 тис. звернень громадян з приводу домашнього насильства, що на 15 % більше у порівнянні з аналогічним періодом минулого року, з них 88 % – від жінок [3].

Для запобігання та протидії гендерному насильству в Україні вже було здійснено низку заходів, що беззаперечно сприятимуть позитивним зрушенням в контексті вирішення даної проблеми: вдосконалення чинної нормативно-правової бази (зокрема внесення змін до ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», ЗУ «Про запобігання та протидію домашньому насильству», Кримінального кодексу України); створення мобільних бригад соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства/або насильства за ознакою статі (створено 339 таких бригад, 4 з яких працює у Запорізькій області); розширення мережі притулків та кризових установ для постраждалих осіб (3 установи функціонують у Запорізькій області); формування підрозділів Національної поліції з реагування та запобігання домашньому

насилльству «Поліна»; відкриття кабінетів медичної допомоги для жертв сексуального насилльства; організація роботи цілодобових телефонних гарячих ліній.

Зростання кількості виявлених випадків гендерного насилльства, з одного боку, є свідченням позитивних тенденцій розуміння населенням фактів порушення їхніх прав та зростання довіри до органів державної влади та громадських установ; з іншого боку – наявністю прогалин у функціонуванні системи протидії даному явищу. Ці недоліки виявляються, на нашу думку, у недосконалоості окремих процедурних моментів та заходів реагування на етапах виявлення фактів насилльства та подальшого супроводу постраждалої особи/агресора; недостатній узгодженості в роботі суб'єктів запобігання та протидії гендерному насилльству (фахівців соціальної, правозахисної, медичної, освітньої сфери); відсутності якісної та системної корекційної роботи з чоловіками, що вчиняють насилльство, або належать до групи ризику щодо його вчинення; недостатній ефективності системи профілактичних впливів на свідомість населення; несвоєчасності або фактичній відсутності гендерного виховання дітей та молоді.

Отже, існує необхідність забезпечення з боку держави та громадськості ефективної роботи, спрямованої на формування у населення негативного ставлення до насильницької моделі взаємовідносин, виявлення й забезпечення захисту постраждалих осіб, а також забезпечення їх повноцінного доступу до якісних медичних, правових, соціально-психологічних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Добробут і безпека жінок. Україна: доповідь за результатами дослідження [Електронний ресурс]. Видавець: Organization for Security and Co-operation in Europe, 2019. – 120 с. – Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/secretariat/440318?download=true> (дата звернення 25.03.2020).
2. Конституція України [Електронний ресурс] // ВРУ від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.03.2020).
3. Кожна 5 жінка в Україні стикається з тією чи іншою формою насилльства [Електронний ресурс] // Міністерство соціальної політики України: веб-сайт. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/news/18311.html> (дата звернення 25.03.2020).